

Den bezoeker der Sleutelstad die haar oudste vestgracht, het Rapenburg, langs wandelt zal, indien hij eenig oog heeft voor den hollandschen bouwstijl der zeventiende eeuw, zonder twijfel een geveltje in 't oog vallen waarin drie steenen zijn gemetseld met deze opschriften:

M. D C. L V.

JOANNIS THYSII

BIBLIOTHECA.

En als hij het huis binnentreedt en den trap opgaat die naar de bovenverdieping leidt, zal hij hier eene kleine boekverzameling vinden, opgesteld in hetzelfde lokaal en voor een deel in dezelfde boekenkasten die daartoe volgens den wensch des erfaters voor meer dan twee eeuwen werden ingericht.

Deze erfater: Johan Thijs, de zoon van een Amsterdamsch koopman, die te Leiden in de rechten studeerde, zich daar met der woon vestigde en in 1653 op een- of twee-en dertigjarigen leeftijd ¹⁾ overleed, heeft door zijne stichting aan de wetenschap een duurzamen dienst bewezen. Hij bepaalde niet alleen dat zijne boekverzameling ten algemeenen gebruike zou worden opengesteld maar liet ook eenige fondsen na om haar aan te vullen. Te betreuren is het dat die aanvulling geruimen tijd op eene ondoelmattige wijze heeft plaats gehad. Ook het beheer liet in vervolg van tijd te wenschen over, zoodat wij ons mogen verheugen dat van de zeldzaamste en kostbaarste boeken nog de meesten behouden zijn gebleven.

---

1) Hij is in het Album Studiosorum der Leidsche hoogeschool ingeschreven in 1635 den 13 Aug. als literator aet. 14 en in 1648 den 27 Aug. als juris licentiatu, aet. 26.

Tot het drukken van een catalogus werd al spoedig overgegaan. De eerste, waarin geen boeken voorkomen na 1653 uitgegeven, schijnt echter alleen als proeve gedrukt en niet in den handel gebracht te zijn. Er is een exemplaar in de boekerij van aanwezig zonder titelblad (77 blz. in 4°). Daarop volgde de catalogus van 1677. Uit een gecollationneerd exemplaar van 't jaar 1718 blijkt dat toen reeds eenige boeken „wegh” waren, o. a. een bundel die aldus beschreven is:

Alfonsi Giaconii Historia Belli Dacici. Romae 1576. Item, Columnna Trajana intima et extima. — Entrada en Roma di Ambass. di Polonia. — Cavalcada di gran Turco e Pontifice. — Triumpho di Carolo V. — Begraefnis vande Heer van Brederode tot Vianen, en Johan Albrecht van Solms, 1624. — 't Leven der Turcken. (Libri Historici in folio N°. 228).

De overige verliezen zijn van minder beteekenis. Ook wat sedert in 't ongereede raakte is niet van dien aard dat Frans van Mieris in zijne „Beschryving der stad Leyden” (Dl. II blz. 554, vgl. blz. 58*) gerechtigd was tot de klacht dat „de stichting beklaaglyk (was) te niet gelooopen (en) zelfs de naagelaatene boeken zoo verre verminderd, dat ze nauwelijks waardig zijn gezien te worden.” Men heeft daartoe slechts onzen catalogus met die van 1677 en 1739 te vergelijken, en houde nog daarbij in het oog dat eenige bundels pamfletten die in vroegere catalogi onder afzonderlijke nummers voorkomen, uit elkander genomen en de stukjes op het jaar der uitgave in de groote verzameling, die de boekerij bezit, ingevoegd zijn.

Het is door deze verzameling van vlugschriften, die met de eerste jaren der zestiende eeuw een aanvang neemt en door latere aankopen tot het begin der onze is voortgezet, dat de Bibliotheek van Thysius thans de meeste bekendheid heeft. En werkelijk doet zij ook niet onder voor eenige andere collectie van dien aard. Het getal stukken tot het begin van 1672 (zoover als zij thans beschreven is), bedraagt reeds 8300 nummers. Daaronder zijn nog niet gerekend verscheidene omslagen met Fransche pamfletten (hoofdzakelijk Mazarinades), Hoogduitsche en Engelsche, die geene betrekking op Nederland hebben. Indien deze verzameling en die op onze andere bibliotheken eenmaal geheel gerangschikt en beschreven zijn hopen

wij dat aan eene bevoegde hand zal worden opgedragen om de verschillende catalogi voor den druk tot een geheel te vereenigen.

Kan voor 't overige de Bibliotheek van Thysius in geen vak van wetenschap op eenige volledigheid aanspraak maken, zij behelsde toch te veel merkwaardige boeken om niet een met eenige zorg bewerkten catalogus te verdienen. Gaarne nam ik, toen Curatoren mij daartoe uitnoodigden, die taak op mij. Met hun goedvinden werden eenige werken die geheel niet in deze verzameling passen of vollediger op de Universiteits-bibliotheek aanwezig zijn, niet in den catalogus opgenomen. Ook zal men daarin niet vinden de beschrijving der familiepapieren, die een nader onderzoek misschien wel zouden beloonen. Men treft daarbij aan: brieven en „nondum edita” van den bekenden geleerde Constantijn l'Empereur van Oppijck, die met Catharina Thijs, eene tante van Johan, gehuwd was, brieven van verschillende verwanten van Thysius, o. a. uit het geslacht de Bacher, waaruit ook zijne moeder gesproten was, acten op perkament en zelfs oude handelsboeken in zeer merkwaardige banden van de tweede helft der zestiende eeuw.

De boekerij zoo als die was bij den dood van Johan Thijs, draagt de blijken geheel door hem zelve verzameld te zijn. In verscheidene boeken komen de namen der vroegere bezitters voor, die een enkele maal door mij zijn aangeteekend. In sommigen vindt men den naam van J a c o b u s T h y s i u s. Deze Jacob was de oudoom van den erflater, broeder van zijn grootvader Christoffel en van Anthoni, den ouderen der beide Leidsche hoogleeraars van dien naam. Waarschijnlijk met zijn vader, bij de verovering van Antwerpen in 1584 uitgeweken, trad hij in dienst van den landgraaf van Hessen, werd zijn secretaris en bibliothekaris en later hoogleeraar in de geschiedenis en letteren aan de Hoogeschool te Marburg.

Over de inrichting van dezen catalogus een paar opmerkingen. Bij de rangschikking is geen „stelsel” gevolgd. Bij kleine verzamelingen als deze meen ik dat het de meest praktische weg is om de boeken in eenigzins gelijkmatige groepen te verdeelen. Van daar b.v. de afdeling „Geheime wetenschap,” die bij de weten-

VI

schappelijke indeeling eener groote bibliotheek geen reden van bestaan zou hebben. Wat voorts de plaatsing der hoofdwoorden vóór anonieme titels betreft, en de gedurige herhaling van de namen der schrijvers, dit is geschied om het invoegen der titels in den catalogus der Leidsche universiteits-bibliotheek (die zoo als men weet uit bladtitels bestaat) gemakkelijk te maken.

Voor de beschrijving der prenten op blz. 302—310 van den catalogus voorkomende ben ik veel verplicht aan mijn geachten vriend J. Ph. van der Kellen, den directeur van het Prentkabinet aan 's Rijks Museum te Amsterdam, die mij met groote welwillendheid daarbij zijne hulp verleende. Dat ik mij om inlichtingen betreffende sommige oude drukken niet te vergeefs wendde tot onzen in de kennis daarvan zoo doorkneeden en altijd hulpvaardigen Rijks-bibliothekaris Dr. Campbell behoef ik er nauwelijks bij te voegen.

Leiden, Februari 1879.

P. A. TIELE.
